

วรรณกรรมนิทานคำโคลงของล้านนา : ลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่า

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เลือกศึกษานิทานคำโคลงของล้านนาที่เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ ๕ เรื่อง คือ โคลงปทุมสังกา โคลงหงส์ผาคำ โคลงพรหมทัต โคลงอมราและ โคลงอุสสาবারส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่าของวรรณกรรมดังกล่าว

ผลของการวิจัย ทำให้สามารถสรุปลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่าของวรรณกรรมนิทานคำโคลงของล้านนา ได้ดังนี้

ลักษณะเด่น ในด้านรูปแบบ กวีแต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทโคลง เรื่อง โคลงปทุมสังกาแต่งเป็นโคลงสี่สุภาพแทรกด้วยโคลงกลบท โคลงหงส์ผาคำแต่งเป็นโคลงสี่สุภาพ โคลงสามและโคลงสอง โคลงพรหมทัตและ โคลงอมราแต่งเป็น โคลงสี่สุภาพ ส่วน โคลงอุสสาবারสแต่งเป็น โคลงสี่สุภาพและโคลงฉันท์ วรรณกรรมล้านนาที่แต่งเป็นโคลงนี้มีน้อยกว่าวรรณกรรมที่แต่งด้วยคำประพันธ์ชนิดอื่น เพราะแต่งยากและผู้แต่งมักเป็นกวีในราชสำนักซึ่งกวีกลุ่มนี้มีจำนวนน้อย โคลงในวรรณกรรมส่วนใหญ่มีลักษณะไม่เคร่งครัดด้านฉันทลักษณ์ ในด้านเนื้อหา นิทานคำโคลงแต่ละเรื่องมีจุดเด่นแตกต่างกัน โคลงปทุมสังกามีลักษณะเด่นคือมีการแทรกนิทานอุทาหรณ์ โคลงหงส์ผาคามีลักษณะเป็นชาดกพื้นบ้านที่มีลักษณะเป็นนิทานมหัศจรรย์ แสดงให้เห็นบุญบารมีของพระโพธิสัตว์ โคลงพรหมทัตมีจุดเด่นในเรื่องการถอดจิตและแทรกนิทานปริศนาเป็นลักษณะนิทานซ้อนนิทาน

โคลงอมรามีลักษณะเป็นนิทานชีวิต เป็นเรื่องรักและผิดหวังของหญิงสาวกับภิกษุหนุ่ม แสดงให้เห็นความเป็นปู่ชุนของตัวละคร ผู้แต่งมุ่งให้ข้อคิดว่าสตรีเป็นศัตรูของพรหมจรรย์ ส่วน โคลงอุสาบารส ซึ่งมีที่มาจากวรรณคดีสันสกฤตมีทั้งเรื่องของการสู้รบและบทนิราศ วรรณคดีทั้ง ๕ เรื่องแสดงให้เห็นภูมิปัญญาของผู้แต่งในการถ่ายทอดเรื่องราว แนวคิดและอารมณ์ ความรู้สึกโดยใช้วรรณศิลป์ ผู้แต่งสร้างสรรค์สคำและรสความที่ทำให้เกิดจินตภาพ รวมทั้งใช้ภาษา สื่ออารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและสัญลักษณ์ได้เป็นอย่างดี การถ่ายทอดด้วยโคลงทำให้กวีสามารถเล่นคำและเล่นเสียงวรรณยุกต์ เพื่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายและเกิดความไพเราะอีกด้วย วรรณกรรมนิทานคำโคลงที่ผู้วิจัยศึกษามีคุณค่า ๔ ด้าน คือ ๑.คุณค่าด้านความบันเทิง ในรูปแบบนิทานและความบันเทิงจากเนื้อเรื่องที่สนุกชวนติดตาม ๒.คุณค่าในการสืบทอดภูมิปัญญาด้านวรรณศิลป์ของล้านนา กวีใช้ศิลปะสร้างสรรค์คำในการพรรณนาอารมณ์ พรรณนาตัวละครและพรรณนาจากธรรมชาติ ๓.คุณค่าด้านคติคำสอนและส่งเสริมปัญญา วรรณกรรมทุกเรื่องล้วนให้ข้อคิด สร้างจิตสำนึก รวมทั้งสอดแทรกสาระที่เป็นประโยชน์ ๔.คุณค่าด้านสังคม กวีได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ พิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอื่นๆ จากคุณค่าดังกล่าว จึงควรอนุรักษ์และสืบสาน วรรณกรรมนิทานคำโคลงของล้านนาให้คงอยู่ต่อไป

